

Fața nevăzută a scenei

Cînd cineva scrie sau pronunță cuvîntul culise, cei din jur ciulesc urechile, își freacă mîinile și sînt gata să asculte vreo picanterie, vreo intrigă, ceva împotriva moralei, ceva... cabotinărească, glume deocheate sau mai știu eu ce năzdrăvăni. Ei nu, în această cronică nu veți găsi nimic din toate aceste imagineri, nimic din ușurința cu care unii își inchipuie că se întîmplă mirajul scenei, nimic din artificiile unei stupide romanțări a vieții actorilor. Actorii sînt truditori ai scenei care traduc în act artistic cronica vie a vremii. Printr-un travaliu greu de imaginat din sala de spectacol, artiștii sculpează în mișcare, cuvînt și sentiment, icoane pentru sensibilitatea publicului. Spectacolul văzut din culise este ceva unic prin complexitate și, iată am zis, armonie. „Noi nu ne putem permite să ne întoarcem spatele unul altuia, pentru că depindem unul de altul, spunea o actriță. Munca noastră este o muncă de comunicare; altfel nu ar exista arta”. Scena și culisele sînt o uzină vie, producătoare de frumos, în care munca regizorului tehnic, a mașinistului, a electricianului, a recuziterului, a machiorului, a cabinierilor, este strîns legată de reușita actului artistic. Tehnicienii din culise își desfășoară activitatea în spatele artei sprijinind-o cu brațele, cu neodihna și devotamentul lor, întotdeauna impresionante. Actorii, pînă a ajunge sub ochiul exigent

al spectatorilor, în luminile necruțătoare ale rampei, trec prin canoane greu de descris. Pregătirea unui rol înseamnă sute de ore de repetiție, de șlefuire a personajului, ore de exercițiu și memorare acasă, de obsesie a unei creații care se înfiripează, a multor ore de nesomn, ca să apară, în sfîrșit, în fața noastră, firești și proaspeți, volubili și perfecți. „Noi sîntem propriile noastre instrumente” — îmi spune Silvia Popovici, „noi nu avem ustensile din afară, utilajul cu care producem sîntem noi. Noi sîntem solicitați cu toată ființa noastră, iar uzajul acestei aparaturi nu este plătit decît cu aplauze. Pentru fiecare rol trăim într-o tensiune ca la arcul voltaic. Nu vîd cum ar fi posibil ca teatrul să dăinuie dacă nu ar fi existat dăruirea generațiilor de actori”.

Am început această cronică în culisele Teatrului Național, cu o oră înaintea spectacolului, în compania actorilor Marin Moraru, Silvia Popovici, Gh. Dinică, Rodica Popescu, dar și alături de Puiu Mirea, regizor tehnic, Vladimir Antoci (machiaj) Petrei Nicolae (mașinist), Iingă Gh. Băltărețul și Vasile Mănescu (electricieni), Iingă Gh. Avram, recuziter și alții, pe care, constrînși de spațiu, nu-i mai numim. Decoajul, din fier, scîndură și pînză de sac, este montat de la ora șaptesprezece, lumina, conform indicațiilor, fixată, rămîne doar ca în momentul spectacolului să se aprindă

reflectoarele. Recuzita, începînd de la cușere și bastoane pînă la hirtia pe care va scrie Moraru legămîntul de căsătorie sînt la locul lor. „Fiecare spectacol, și din punct de vedere tehnic, își are istoria sa. Avem și noi emoții (spun mașinistii), mai ales la piesele cu multe schimbări de decor. Cum e la Camera de alături. Mișcările tuturilor lucrătorilor trebuie să fie perfect coordonate, altfel riscăm să ne împiedicăm unii de alții, sau să depășim timpul și să se aprindă lumina peste noi. Sîntem cronometrați ca sportivi de performanță. Cunoaștem piesele replică cu replică, ne-am format urechea în decursul anilor. Ne dăm seama și noi cînd merge și cînd nu merge un spectacol. De fapt actorii și regizorii ne întrebă uneori ce credem noi. Noi sîntem primii spectatori”.

Ora nouăsprezece și cinci-sprezece minute: Marin Moraru și Gh. Dinică s-au machiat și și-au îmbrăcat costumele. Nu prea au chef de vorbă. Spectacolul (Trei frați gemeni venețieni) este o reluare după trei luni. „Trebuie să dăm la o parte toate rămășițele care ne-ar împiedica să interpretăm rolurile ca la premieră. Înaintea spectacolului toți actorii trec prin această stare. Fiecare în felul său. Noi nu facem o excepție”. În scenă nu se stă nici o clipă, fiecare replică, fiecare cuvînt este materializat în mișcare, exprimat în-

tr-o gestică luxuriantă care aminteste comedia dell'arte. Microfoanele din cabină amintesc din nou ora la care ne aflăm și cit mai avem pînă la începerea spectacolului. Pe săli, actorii se plimbă, vorbesc în șoaptă, spun cîte o replică sau repetă o mișcare. Machiorul retușează măștile și verifică uruciile. „Ni se dă «în păstrare» o creație pe care trebuie să o oferim publicului așa cum ne-a fost predată de către regizor la premieră. Dacă în prima perioadă, cea a repetițiilor, regia tehnică este un accesoriu, după premieră, noi răspundem. Montarea trebuie să fie întocmai, proaspătă, perfectă. Cu cît e mai bună munca făcută în spatele decorului, cu atît, atunci cînd se lasă ultima cortină, aplauzele pe care le primesc actorii ne bucură și pe noi. Vorbind de ultima cortină: vreau să amintesc că există o demnitate a ultimei cortine; nu trebuie să facem din ridicarea și lăsarea cortinei un mijloc de solicitare a aplauzelor. Sint de patruzeci de ani

în teatru și n-am lipsit-nici măcar o singură zi, nici o singură dată de la momentul ultimei cortine. Viața mea e aici. Originele noastre este praful de pe scenă” încheie Puiu Mirea.

Urmăresc spectacolul de la arlechin. Vervă, transpirație, cămăși leoarcă de sudoare schimbate la repezeală. Moraru (dar nu numai dînsul) pierde trei-patru kilograme din greutate pînă la sfîrșitul spectacolului. Li compar cu alergătorii de cursă lungă. Sint de acord, dar îmi spun: să adaug faptul că trebuie să vorbească tot timpul și nu numai să vorbească pur și simplu ci să și contureze personajele, să suporte lumina și corsajul costumelor, să simtă și să protejeze partenerul, să nu uite nimic... În pauza spectacolului, Silvia Popovici încă mai păstra respirația, aerul, glasul personajului său. „Actorului îi trebuie timp de liniștire, de revenire la starea lui normală. Firescul din scenă, performanța unui rol ne costă foarte mult, s-au făcut testări care arată modificările

fiziologice pe care le încercăm, consumul nervos comparabil cu al unui chirurg în operație. Apoi trebuie să-ți cunoști bine toate calitățile și defectele ca să le poți stăpîni și cravașa. Se întimplă ceva ciudat, așa spune: în ziua spectacolului se decantează rolul de care ai nevoie. Chiar dacă, să zicem, joci nouă roluri într-o stagiune, există acea memorie profesională care-ți aduce textul pe tavă. Replicile încep să curgă, sint legate de stările pe care începi să le trăiești, de mișcări, cuvintele apar din inconștient în prim-plan și le rostesti așa cum le-ai asimilat cîndva. Favoarea publicului o plătim prin zile și nopți de căutări și prin faptul că sintem oamenii fără sărbători”.

Mult timp după terminarea spectacolului, Marin Moraru încă se odihnea întins pe un fotoliu, iar mașinistii demontau decorul și pregăteau scena pentru a doua zi...

Coman Șova

TEATRUL DE PĂPUȘI

Sibiu:

două musicaluri cu păpuși

Fără răgaz pentru dilemele, sincopete și furtunile interioare pe care și le pot îngădui teatrele pentru adulți, surorile lor mezine, teatrele de păpuși, își urmează pasul lor grăbit, comandat de ritmul egal al înflinrilor periodice cu copiii. La Sibiu, fiecare din cele două secții, română și germană, produce o premieră pe lună: așa sună angajamentul față de un întreg popor liliputan de abonați, care, fie ploaie fie soare, își are ziua

sa de venit la teatru. Cele mai recente sint: *O fetiță caută un cîntec* de Alecu Popovici, autor consacrat ca favorit al copiilor mai mici și mai mari (versiunea în limba germană — Nikolaus Reiter), la secția germană; și *Trei iezi cîntăreți*, adaptare după basmul lui Ion Creangă, debut dramaturgic al păpușarului sibian Andrei Gilea, la secția română.

Coincidență sau preocupare sistematică? — ambele spectacole sint musicaluri, mici povestioare puse pe muzică, în care un ero-actor se mișcă în miniaturala lume a păpușilor.

În *O fetiță caută un cîntec*, titlul spune totul: pentru a-și convinge răsfațatul frățior să se culce și să adoarmă, o fetiță pleacă în căutarea cîntecului cerut, colindînd printre păsărele și animale mici — unde fiecare își are cîntecul său —, pînă la hotarul lumii domestice, unde pîndește, ca în mai toate po-